

De discretieplicht binnen UZ Leuven

Begripsomschrijving 'discretieplicht'

De discretieplicht omvat het geheel van deontologische, ethische, ... regels die dienen gerespecteerd te worden binnen UZ Leuven in het omgaan met medische en niet-medische gegevens over patiënten, collega's, bezoekers, firma's en ziekenhuizen waarmee UZ Leuven samenwerkt. Het respect voor de discretieplicht gaat ruimer dan alleen het respect voor het medisch beroepsgeheim of de privacywetgeving. Voor de inhoud van het medisch beroepsgeheim stricto sensu verwijzen wij naar de specifieke reglementeringen ter zake (o.a. art. 458 Strafwetboek). *

Het respect voor de discretieplicht is een algemeen en absoluut principe

Een strikt respect voor de discretieplicht is een fundamenteel principe voor "alle" personeelsleden van UZ Leuven. Het betreft hier niet alleen de personeelsleden die rechtstreeks met de zorg verbonden zijn, doch ook dezen die niet rechtstreeks met de zorg verbonden zijn en al diegenen die zich in het kader van hun beroepsuitoefening of hun opleiding binnen UZ Leuven bewegen.

Een groot aantal UZ Leuven-medewerkers kreeg tijdens hun beroepsopleiding reeds een meer uitvoerige toelichting m.b.t. de toepassing van de discretieplicht binnen een ziekenhuisomgeving. Voor sommigen is dit niet het geval geweest, of is dit reeds lang geleden.

Bovendien zijn de risico's om de discretieplicht te overtreden, geëvolueerd o.m. door het inschakelen van informaticatoepassingen in het zorggebeuren.

UZ Leuven vindt het dan ook uiterst belangrijk om de draagkracht van de discretieplicht in het dagelijks werk continu onder de aandacht te houden.

Wat houdt het respect voor de discretieplicht binnen UZ Leuven in?

De discretieplicht respecteren betekent dat u de informatie die u krachtens uw beroep weet, geheimhoudt.

De discretieplicht heeft in het algemeen betrekking op alles wat u als UZ Leuven-medewerker ziet, hoort, verneemt, vaststelt, ontdekt of opvangt in het kader van de uitoefening van uw beroep. Het gaat hierbij niet alleen om gegevens van medische aard, doch tevens over alle andere inlichtingen van vertrouwelijke aard.

De discretieplicht respecteren is niet eenvoudig: De 'regels' zijn immers niet sluitend bepaald.

Daarenboven is men niet steeds voorbereid op hoe te reageren op vragen van anderen. Of vraagt men zich bij zijn dagdagelijkse gedragingen niet altijd meer af of iets wel mag. Of denkt men dat men informatie mag doorgeven omdat de ontvanger ook door de discretieplicht gebonden is. Of is men te vlug overtuigd dat de praktische werkbaarheid toch wel dient te primeren.

Huidige bepalingen beogen dan ook een leidraad te zijn bij het omgaan met informatie over patiënten en over andere UZ Leuven-medewerkers uit respect voor de privacy waarop zij recht hebben. Iedere patiënt en ieder personeelslid moet er immers op kunnen rekenen dat gegevens die verband houden met zijn aanwezigheid of beroepsuitoefening in UZ Leuven als vertrouwelijk worden beschouwd. Ook informatie ontvangen in het kader van samenwerkingen met externen (firma's of andere ziekenhuizen) moeten als vertrouwelijk beschouwd worden.

Reglementaire bepalingen

Het respect voor de discretieplicht is opgenomen in diverse reglementen die van kracht zijn binnen UZ Leuven.

Zo stelt de Algemene Regeling betreffende de rechtsverhoudingen tussen UZ Leuven en de geneesheer-specialisten-clinici behorend tot het gewoon medisch kader voor het medisch personeel: *"Een geneesheerspecialist is verplicht het beroepsgeheim strikt te bewaren aangaande alle zaken en gegevens waarvan hij in de uitvoering van zijn opdracht kennis heeft, niet alleen wat betreft aanwijzingen van medische aard, maar tevens wat betreft andere inlichtingen van vertrouwelijke aard."*

Voor het CAO-personeel vermeldt het UZ Leuven-arbeidsreglement:

"Iedere werknemer is wettelijk verplicht, zowel gedurende de arbeidsovereenkomst als na het beëindigen daarvan, zich ervan te onthouden fabrieksgeheimen, zakengeheimen of geheimen in verband met persoonlijke of vertrouwelijke aangelegenheden waarvan hij in de uitoefening van zijn beroepsarbeid kennis kan hebben, bekend te maken. Het Strafwetboek verbindt aan het misdrijf van schending van beroepsgeheim bovendien straffen."

Analoge bepalingen inzake de discretieplicht werden opgenomen in de UZ Leuven-arbeidsovereenkomst en de opleidingsovereenkomst van de artsen specialisten in opleiding in UZ Leuven.

Daarnaast gelden ook de bepalingen van het Reglement inzake de toegang tot het Klinisch Werkstation, het eventuele huishoudelijk reglement van een dienst, de procedure m.b.t. inzage en afschrift van het medisch dossier, enz., waarin voor specifieke doelgroepen meer specifieke of bijkomende bepalingen inzake de discretieplicht opgenomen zijn.

In aanvulling bij deze bestaande reglementaire bepalingen heeft huidige gedragscode tot doel het belang van het respect voor de discretieplicht binnen UZ Leuven nogmaals te benadrukken en de globale bepalingen m.b.t. de discretieplicht concreter in te vullen.

Tot slot worden, in het kader van samenwerkingen met externen, door het ziekenhuis vaak ook vertrouwelijkheidsovereenkomsten afgesloten. Deze overeenkomsten dienen gerespecteerd te worden door alle medewerkers van UZ Leuven die aan het desbetreffende project meewerken.

Enkele concrete situaties

Hieronder enkele concrete regels m.b.t. het respecteren van de discretieplicht in een aantal herkenbare situaties:

- U kan enkel inzage nemen van een patiëntendossier of gegevens uit het patiëntendossier onder welke vorm ook, mits toestemming van de verantwoordelijke arts en in zoverre dit nodig is voor de zorgverlening. De toestemming van de verantwoordelijke arts kan ook globaal (d.w.z. niet geïndividualiseerd per patiënt) of impliciet zijn (af te leiden uit de opdracht), tenzij hierover andersluidende afspraken werden gemaakt.
- U bent niet gerechtigd om op louter eigen initiatief gegevens in uw persoonlijk medisch dossier of personeelsdossier te raadplegen. De Wet op de patiënten rechten en de privacywetgeving kennen u welbepaalde rechten toe (recht op het vragen van inzage en eventueel afschrift, recht op mededeling), doch kent u geen onmiddellijk rechtstreeks inzagerecht toe. Er bestaan hieromtrent welomschreven procedures (cfr. Intranet - Klinische info - Patiëntenzorg - Richtlijnen en Procedures).

De arts die m.b.t. zichzelf of zijn familieleden optreedt als (mede-)behandelende arts en als dusdanig bekend gemaakt werd, heeft uiteraard wel een rechtstreeks inzagerecht in de betreffende medische gegevens.

- Medische secretariaten en archiefruimten zijn in principe niet toegankelijk voor personen die bij de concrete dienstverlening van die diensten niet betrokken zijn.
- Met uitzondering van de informatie die u beroepshalve moet verstrekken en tenzij de patiënt duidelijk door één of andere reactie of na bevraging te kennen heeft gegeven dat men van deze zwijgplicht is ontslagen: *(M.b.t. het medisch beroepsgeheim geldt dat de patiënt de arts in een aantal gevallen op eigen aangeven van zijn zwijgplicht kan ontheffen, doch de arts is niet verplicht om daar op in te gaan.)*
 - mag u geen enkele mededeling doen omtrent namen van patiënten die u heeft behandeld of van wie u weet dat ze in het ziekenhuis zijn, zullen komen, of geweest zijn, noch betreffende de dienst waar of de aandoening waarvoor zij verzorgd worden.
Dit geldt zowel intern (binnen de eigen afdeling), als extern (buiten de eigen afdeling of buiten UZ Leuven) en dit zowel ten aanzien van collega's als ten aanzien van andere patiënten, familie, vrienden, enz.
Bovendien geldt dit in principe ook bij een politie- of een gerechtelijk onderzoek. Er bestaan hieromtrent welomschreven procedures (cfr. Intranet - Publicaties - Verstrekken van informatie aan patiënten, familie en derden).
Het werken in (multidisciplinaire) teams, waarbij soms ook externe zorgverleners betrokken zijn, is een belangrijke realiteit binnen UZ Leuven. Indien medische informatie binnen een (multidisciplinaire) groep moet

gedeeld worden om een goede behandeling mogelijk te maken, moet dit op een correcte manier gebeuren, met eerbied voor de privacy en de waardigheid van de patiënt en waarbij overbodige details achterwege worden gelaten.

Er weze tenslotte opgemerkt dat deze bepalingen uiteraard evenzeer gelden ten aanzien van werknemers die niet rechtstreeks in de zorgverlening ingeschakeld zijn, doch die tijdens of in het kader van de uitoefening van hun functie bij UZ Leuven medische informatie vernemen (bv. medewerkers Medische Administratie, Inschrijvingen).

- mag u inlichtingen per telefoon slechts verstrekken indien u zeker is van de identiteit van uw gesprekspartner, deze persoon recht heeft op die informatie (bv. ouders) of bij de behandeling of de nazorg betrokken is (bv. huisarts), én op voorwaarde dat de verantwoordelijke arts hiermee akkoord gaat.
- Het enkel uit nieuwsgierigheid of sensatiezucht bespreken van vertrouwelijke (medische) informatie over bekende personen, politieke personaliteiten, artiesten, sportlui, artsen, medestudenten, personen werkzaam in het ziekenhuis, enz. is een grove inbreuk op de discretieplicht. Dit alles blijft van toepassing wanneer deze persoon overleden is.
- Indien u iemand ontmoet die u kent, kan u uiteraard deze persoon begroeten, doch zonder verder in gesprek te gaan m.b.t. diens aanwezigheid in UZ Leuven, tenzij deze persoon zelf hiertoe het initiatief neemt.
- U dient er steeds over te waken dat u met collega's geen gegevens m.b.t. patiënten bespreekt of met de patiënt zelf geen vertrouwelijke gegevens over zijn toestand uitwisselt of opvraagt in ruimten waar u het risico loopt dat anderen kunnen meeluisteren (bv. cafetaria, kleedkamer, gang, wachtzaal, liften, bushalte). Indien dit door omstandigheden niet uitgesloten kan worden (bv. niet-verplaatsbare patiënten in gemeenschappelijke patiëntenkamer), dient u er voor te zorgen dat u de privacy van de patiënt maximaal respecteert (bv. met gedempte stem spreken, enz.).
- Gesprekken over patiënten in het openbaar (bv. in een horecazaak of in familiekring) zijn ontoelaatbaar.
- Bij (wetenschappelijke) voordrachten moet de anonimiteit van patiënten zo zorgvuldig mogelijk bewaard worden (geen naam, geboortedatum, woonplaats, beroep, foto, namen op radiografische opnames, enz.).
- Het bekendmaken of publiceren van gegevens over patiënten of van situaties die zich tijdens het werk hebben voorgedaan via elektronische media (internetsites, discussiefora, sociale netwerken zoals Facebook en Twitter) is verboden.
- Let er steeds op dat u geen documenten waarmee anderen gegevens i.v.m. patiënten kunnen achterhalen achteloos laat rondslingeren (bv. kladblaadjes op nachtkastjes of in kleedkamers).
- Klinische ervaringen kunnen, buiten het kader van de behandeling, enkel met collega's uitgewisseld worden op voorwaarde dat de besproken patiënt op geen enkele wijze herkenbaar is en het gesprek niet plaatsvindt in een openbare ruimte.

- Medische dossiers kunnen in het kader van een wetenschappelijke studie worden geraadpleegd voor zover dit onderzoek geschiedt onder toezicht van een arts en mits schriftelijk akkoord van een vast staf lid van de dienst waartoe het dossier behoort, indien het medisch geheim niet wordt geschonden en de procedure conform is met de wetgeving betreffende de rechten van de patiënt. Wanneer vereist, dient een voorafgaand akkoord van de Medische Ethische Commissie te worden bekomen.
- Inlichtingen over personeelsgegevens (bv. adres- of loongegevens) of andere gegevens (bv. dienstorganisatie, individuele uurroosters) mag u enkel medelen conform de bepalingen van de wetgeving op de privacy. Voor meer informatie hieromtrent, kan u contact opnemen met de Personeelsdienst, Industriële Relaties en Arbeidsvoorwaarden.
- Niet-publieke informatie over UZ Leuven (gegevens over de financiële situatie, statistische gegevens, enz.) waarvan u kennis krijgt tijdens of in het kader van de uitoefening van uw functie bij UZ Leuven, kan u enkel medelen aan diegenen waaraan u dit gerechtigd bent te doen en in zoverre u deze informatie beroepshalve moet verstrekken.
- Niet-publieke informatie over externen waarmee UZ Leuven samenwerkt (financiële gegevens, statistische gegevens, protocollen van klinische studies, mogelijke ontwikkelingen van geneesmiddelen en medische apparatuur, enz.) waarvan u kennis krijgt tijdens of in het kader van de uitoefening van uw functie bij UZ Leuven, kan u enkel medelen aan diegenen waaraan u dit gerechtigd bent te doen en in zoverre u deze informatie beroepshalve moet verstrekken.

In geval van twijfel doet u er best aan om de situatie met uw verantwoordelijke af te stemmen.

Specifiek aandachtspunt: het gebruik van e-mail voor de communicatie van gezondheidsgegevens

Het gebruik van e-mail voor de communicatie van gezondheidsgegevens is in principe niet toegelaten omdat dit geen veilig instrument is. Het ontbreekt aan een continue beveiliging, er zijn geen garanties dat de ontvanger is wie hij zegt te zijn, er kan niet nagekeken worden wie toegang neemt tot de gegevens, ... Deze risico's zijn niet nieuw. Het gebruik van e-mail voor de communicatie van gezondheidsgegevens werd daarom ook al zeer lang afgeraden.

Omwille van de technologische evolutie, de GDPR en de (nieuwe) code medische deontologie, werd het interne beleid echter verstrengd. E-mail kan enkel nog gebruikt worden indien er geen veilig alternatief beschikbaar is én er voldaan wordt aan een set van minimumveiligheidsmaatregelen.

Specifiek aandachtspunt: het gebruik van de computersystemen van UZ Leuven

Heel wat gegevens waarop de discretieplicht van toepassing is, werden geïntegreerd in geïnfomatiseerde bestanden (bv. Klinisch Werkstation (afgekort: KWS), Data Warehouse, PeopleSoft).

De toegang tot deze systemen is geregeld via een systeem van toegangscontrole, wat UZ Leuven toelaat om de toegang te beperken tot de UZ Leuven-medewerkers die deze informatie voor beroepsdoeleinden nodig hebben. Waar mogelijk en werkbaar, werden ook technische toegangsbeperkingen en -controles ingelast.

Het misbruik maken van deze computersystemen van UZ Leuven door:

- gegevens op te vragen die u niet nodig heeft
- programmacodes te achterhalen en te gebruiken die niet voor u zijn vrijgegeven
- de u gekende codes/paswoorden door te geven (*Paswoorden van login-namen mogen nooit doorgegeven worden. Paswoorden van gemeenschappelijke login-namen mogen enkel aan bevoegden worden meegedeeld.*)
- computerlijsten, etiketten of afdrucken met patiënten- of personeelsgegevens te laten rondslingeren of buitenshuis te verspreiden (bv. als klad- of tekenpapier) vormt een inbreuk op de discretieplicht.

Het Reglement inzake de toegang tot het Klinisch Werkstation regelt de toegang tot en het gebruik van het KWS. Enkele belangrijke aandachtspunten hierbij zijn:

- **Van eenieder wordt verwacht dat hij uitsluitend informatie opzoekt om gevestigde professionele redenen.** Het opzoeken van andere informatie (bv. eigen medische gegevens of deze van familieleden wanneer men niet optreedt als (mede-)behandelende arts, administratieve gegevens zoals data van afspraken of consultaties, kamernummer in functie van een privébezoek), het gebruik van de login of het codewoord van een andere persoon of het inkijken van een "openstaand patiëntencontact" wordt als een ernstige schending van de privacy en de discretieplicht beschouwd.
- De toegang tot KWS is geregeld via afgebakende gebruikerstoegangen. Om redenen van praktische en vlotte werkbaarheid is het technisch steeds mogelijk om een toegangsbeperking te doorbreken ("overrule"). Het respect voor de discretieplicht geldt echter ten allen tijde: een toegangsbeperking mag dan ook enkel om welbepaalde gerechtvaardigde redenen doorbroken worden.
- Indien u over een login en codewoord beschikt dat u toegang verleent tot het KWS, dient u dit geheim te houden. Indien u wenst dat één van uw medewerkers ook rechtstreeks toegang heeft tot bepaalde gegevens van het KWS waartoe u zelf gerechtigd bent, bent u niet geoorloofd om uw login en codewoord door te geven. Iedereen is immers persoonlijk verantwoordelijk voor de acties die onder zijn login in het KWS worden uitgevoerd. Indien nodig kan een gemotiveerde aanvraag gericht worden t.a.v. van de KWS-implementatieploeg teneinde een aparte login met afgebakende toegangsmogelijkheden voor uw medewerker te voorzien.
- Wanneer u in KWS werkt, dient u de "openstaande dossiers" tot een minimum te beperken en zeker nooit onbewaakt te laten. Gebruik dan ook "Beveilig scherm" (CTRL-B) uit het menu "Algemeen" om het KWS af te sluiten voor onbevoegde blikken wanneer u uw computer verlaat.
- Los van de "overrule" gebeurt voor elke patiënt een full audit. Dit betekent dat elke toegang tot het elektronisch dossier van elke patiënt gelogd wordt, wat een controle van alle acties in hun dossier mogelijk maakt.

Iedereen die vermoedt dat onbevoegden zich via het KWS toegang verschaffen tot zijn elektronisch dossier of dat van anderen, kan dit via de behandelende UZ Leuven-arts laten nagaan. Deze laatste zal, indien nodig, instaan dat de gepaste maatregelen getroffen worden.

Inbreuken op de discretieplicht worden gesanctioneerd

Diverse interne (bv. Algemene Regeling artsen, Arbeidsreglement CAO-personeel) en externe (bv. strafwetboek) reglementen voorzien maatregelen die kunnen toegepast worden bij ernstige inbreuken op de discretieplicht.

UZ Leuven zal bovendien niet nalaten de nodige stappen te ondernemen bij inbreuken op de discretieplicht door personen die zich in het kader van hun beroepsuitoefening of hun opleiding binnen UZ Leuven bewegen, maar geen arbeidsovereenkomst met UZ Leuven hebben afgesloten.

